

روش مجازی (مبتنی بر وب)

رویکرد نوین روحیه‌ی کارآفرینی برای افراد با ناتوانی جسمی - حرکتی

مریم مهدوی / دانشجوی دکتری روان‌شناسی دانش‌آموزان استثنایی / مدرس دانشگاه و دبیر مدارس استثنایی

چکیده:

هدف این پژوهش بررسی روش مجازی (مبتنی بر وب) به عنوان رویکرد نوین کار و رابطه‌ی آن بر روحیه‌ی کارآفرینی در بین افراد با ناتوانایی جسمی - حرکتی بوده و روش پژوهش، توصیفی و از نوع همبستگی بوده است. نمونه‌های آماری شامل ۵۰ نفر افراد با ناتوانایی جسمی - حرکتی استان مرکزی بوده که از طریق نمونه‌گیری تصادفی ساده بدون جایگزین انتخاب شده‌اند. به منظور بررسی این رابطه از یک پرسشنامه محقق ساخته‌ی روحیه کارآفرینی استفاده شد و بعد از اطمینان از روایی و پایایی آن، در اختیار افراد با ناتوانایی جسمی و حرکتی گذاشته شد. یافته‌ها نشان داد که روش مبتنی بر وب، منجر به افزایش روحیه‌ی کارآفرینی در افراد دارای ناتوانی جسمی - حرکتی می‌شود و همچنین شاخص‌های روحیه‌ی کارآفرینی در این افراد بالاتر از میانگین بوده است.

واژه‌های کلیدی: روش مجازی و الکترونیکی، کارآفرینی الکترونیکی، افراد با ناتوانی جسمی حرکتی.

مقدمه

ناتوانی جسمی - حرکتی هم از این موارد مستثنی نیست (ابراهیمی مهر، ۱۳۸۷). افراد با ناتوانایی جسمی - حرکتی^۳ کسانی هستند که در جامعه بیکاری را بیش از دیگران تجربه می‌کنند و آخرین افرادی هستند که به استخدام سازمان‌ها و مؤسسات در می‌آیند، به همین دلیل نرخ اشتغال^۴ در بین این افراد بسیار کمتر از افراد عادی است و بیکاری در بین آنان بیش از افراد عادی است، بنابراین افراد با ناتوانایی جسمی - حرکتی در به‌دست آوردن شغل با مشکلاتی مواجه هستند و به کمک‌های بیشتری برای غلبه بر این مشکلات نیاز دارند (ابراهیمی مهر، ۱۳۸۷). پس همانطور که پیداست اشتغال این دسته از افراد یکی از مشکلات و معضلاتی است که تا کنون مورد بررسی‌های فراوانی توسط تمامی گروه‌ها و مسئولین قرار گرفته است اما هنوز هم می‌توان به عنوان یک مشکل عمده در زندگی معلولان از آن یاد کرد. حتی برای حل این معضل در حقوق حمایت از آنان ماده‌ای تصویب شد

روش مجازی^۱ و مبتنی بر وب^۲ با ارائه‌ی ویژگی‌های کاربرپسندی مانند یادگیری در هر زمان، در هر مکان، یادگیری فردی در کنار فعالیت مشارکتی و مبتنی بر نیاز افراد و نیز ایجاد امکان فعالیت مستقل و مبتنی بر علایق و استعدادهای شخصی، توجه بسیاری از افراد را در سراسر جهان به خود جلب نموده است. از اهم هدف‌های شاخه‌ی کار و دانش آماده ساختن فرد برای زندگی شغلی و اجتماعی است. فرد پس از پایان تحصیلات کار و دانش و رسیدن به سن کار و فعالیت، انتظار دارد از تلاش‌های خود در زمینه‌ی پایه‌گذاری یک زندگی مستقل و اشتغال بهره‌برداری کند. اشتغال موجب توسعه‌ی زندگی فردی و اجتماعی می‌شود و انتخاب شغل در همه جوامع کم و بیش با مشکلات متعددی همراه است که برخی از آنها با ویژگی‌های انتخابگر و برخی دیگر با عوامل محیطی و اجتماعی و قوانین جامعه ارتباط دارند، اشتغال افراد با

3. People with physical disability movement
4. Employment rate

1. Virtual methods
2. Web-based method

زیادی می‌گیرد. از سوی دیگر توسعه فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات خود مرهون کارآفرینی است. فعالیت‌های کارآفرینانه باعث شناخت نیازها، خلق ایده‌ها و تولید فن-آوری‌ها می‌شوند. لذا اقتصاد جدید در برگیرنده‌ی مقولاتی از قبیل اطلاعات، اینترنت، کارآفرینی و نوآوری است. در اقتصاد جدید با پیشرفت‌های خیره‌کننده در پردازش، نگهداری و انتقال اطلاعات، می‌توان کاربرد فن-آوری‌های اطلاعاتی را در تمامی زوایای حیات اجتماعی مشاهده کرد (احمدپور داریانی، ۱۳۸۴). کارآفرینی تنها به معنای راه‌اندازی یک کسب و کار جدید و کوچک نیست، بلکه به منزله خلق ارزش، ایجاد بازار جدید و ارائه‌ی محصول یا خدمات جدید به مشتریان جدید است. کارآفرینی فرایند ابتکار و نوآوری و ایجاد کسب و کار جدید در شرایط پر مخاطره از طریق شناسایی فرصت‌ها و مدیریت تخصیص منابع می‌باشد. کارآفرین بودن مستلزم دارا بودن توانایی عملکرد در شرایط ابهام و ریسک-پذیری است (داوری، ۱۳۸۲). ماهیت و کیفیت محیطی که فرآیند کارآفرینی در آن سازماندهی می‌شود، در رشد موفقیت‌آمیز و بقای فعالیت‌های کارآفرین بسیار اساسی می‌باشد (نخجوانی، ۱۳۸۹). به هر حال هدف بنیادین نظام آموزش مهارتی تربیت نیروی انسانی برای رفع نیازهای بازار کار است، اما شواهد موجود حاکی از عدم تحقق یافتن این هدف در برخی از کشورها به ویژه کشورهای کمتر توسعه یافته و در حال توسعه است (کاسترو^۲، ۲۰۰۷؛ لیترال^۳، ۱۹۸۷). مسایلی از قبیل بیکاری فارغ‌التحصیلان به ویژه افراد با ناتوانایی جسمی و حرکتی، نحوه‌ی آموزش مهارت خوداشتغالی، عدم آگاهی افراد به مهارت‌های کارآفرینی الکترونیکی، ضعف مراکز آموزشی در امر تدریس و ارائه راهکار در زمینه کارآفرینی الکترونیکی، جذب افراد ناکارآمد به مراکز فنی-حرفه‌ای و کار و

با این عنوان که سه درصد از ظرفیت استخدام‌های کلی کشور اعم از شرکت‌ها و سازمان‌های مختلف متعلق به آن‌ها باشد و اگر شرکت یا سازمانی از این افراد در ظرفیت استخدامی خود بهره‌گیرد تا حدودی از برخی تسهیلات مانند وام برخوردار می‌شوند. اما باز هم شاهدیم که هنوز راه حل‌های مختلف نیز نتوانسته‌اند آنچنان سودمند باشند زیرا همه‌ی سازمان‌ها و ارگان‌ها به این ماده و تبصره‌ی استخدام عمل نمی‌کنند و از انجام آن سرباز می‌زنند. کشورهای مختلف راه حل‌هایی در سه دهه گذشته برای فائق آمدن بر مشکلات مختلف اقتصادی و اجتماعی پیدا کرده‌اند. توسعه‌ی فرهنگ کارآفرینی با انجام حمایت‌های لازم از کارآفرینان، ترویج و ارائه‌ی آموزش‌های مورد نیاز به آنان و انجام پژوهش‌های لازم در این زمینه، از یافته‌های اخیر می‌باشد. پروژه‌ی اتصال سیستم‌های کامپیوتری به هم که سرآغاز پیدایش اینترنت بود، در سال ۱۹۶۹ میلادی در ایالات متحده آمریکا کلید خورد. به تدریج با گسترش این شبکه در حوزه‌های دانشگاهی و تجاری و همچنین با پیدایش مفهوم وب در سال ۱۹۹۰ میلادی، به شکل امروزی تبدیل شد. آموزش الکترونیکی نیز از سال ۱۹۹۵ آغاز شد. رونق گرفتن آموزش الکترونیکی از بدو پیدایش شبکه‌های کامپیوتری منجر به توجه هر چه بیشتر به این علم شد. با توجه به گسترش روزافزون حجم اطلاعات و همچنین پیشرفت‌های به عمل آمده در زمینه‌ی کامپیوتر، علمی به نام فن‌آوری اطلاعات مورد توجه جهانی قرار گرفت. فن‌آوری اطلاعات، بنا به تعریف انجمن فن‌آوری اطلاعات آمریکا (ITAA) مطالعه، طراحی، توسعه، پیاده‌سازی یا مدیریت سیستم‌های اطلاعاتی با استفاده از علوم کامپیوتری می‌باشد (الوی^۱، ۲۰۰۹). امروزه کارآفرینی به شدت به بسترهای فن‌آوری اطلاعات وابسته است و از آن بهره‌ی

2. Castro
3. Literals

1. Alwi

جسمی - حرکتی به فردی اطلاق می‌شود که به دنبال ناتوانی شدید و دائمی جسمی ناشی از فلج عضو، قطع اندام، نقص عضو، دچار محدودیت حرکتی شده باشد. افراد با ناتوانایی جسمی - حرکتی کسانی هستند که به دلیل نقص جسمانی دچار مشکل حرکتی می‌باشند. این نقص ممکن است به دلیل ضایعه مغزی، آسیب دیدگی نخاعی، ضایعات استخوانی و عضلانی و غیره، به صورت فلج عضو و یا ناموزونی عضو حرکتی (دست‌ها و پاها) نمایان می‌گردد. (افروز، ۱۳۸۸) تعریف فرد با ناتوانی جسمی - حرکتی طبق قانون جامع حمایت از معلولان^۵ افرادی که به تشخیص کمیسیون پزشکی سازمان بهزیستی بر اثر ضایعه‌ی جسمی، ذهنی، روانی یا توام اختلال مستمر و قابل توجهی در سلامت و کارآیی عمومی وی ایجاد گردد و به طوری که موجب کاهش استقلال فرد در زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی شود، گفته می‌شود. ساده‌ترین تعریف از فرد با ناتوانایی جسمی - حرکتی چنین است کسی که جامعه او را به خاطر رفتار و ظاهر، متفاوت معلول تلقی می‌کند ولی به طور علمی معلولیت عبارت از محرومیت و وضعیت نامناسب یک فرد که پیامد نقص و ناتوانی است و مانع از انجام نقش می‌شود که برای فرد با توجه به شرایط سنی، جنسی، اجتماعی، فرهنگی نرمال و طبیعی تلقی می‌گردد بنابراین فرد با ناتوانایی جسمی - حرکتی مرتبط است با محرومیت‌هایی که او به عنوان نتیجه‌ی نقص و ناتوانی و فقدان یا کاهش فرصت‌ها برای سهم شدن در زندگی اجتماعی در سطحی برابر با دیگران تجربه می‌کند (شفیع‌آبادی، ۱۳۸۸).

بازگشت فرد معلول به زندگی شغلی هدف نهایی خدمات توان‌بخشی است از این رو کارشناسان اشتغال و کاریابی با شناختی که از فرصت‌های اشتغال در منطقه

دانش، عدم علاقه به ادامه تحصیل در این مراکز و مسائلی از این قبیل از جمله محدودیت‌های این نظام در بسیاری از کشورها عنوان شده است (لیان^۱، ۲۰۰۸؛ پرلمان^۲، تیلور و تدلو^۳، ۲۰۰۳). به زعم رایینسون^۴ و همکاران (۱۹۹۱) اجزای نگرش کارآفرینانه شامل: ۱. انگیزه پیشرفت، مرکز کنترل، عزت نفس. خلاقیت است که در پژوهش حاضر خلاقیت و ریسک‌پذیری به این سیاهه افزوده شده است. سازمان بهزیستی و آموزش و پرورش استثنایی در بخش آموزش فنی - حرفه‌ای و کار و دانش افراد با ناتوانایی جسمی و حرکتی به دلیل عوامل متعدد داخلی و خارجی در معرض قضاوت عموم افراد به ویژه افراد با نیازهای ویژه قرار دارند. از سوی دیگر سیر تغییر و تحولات موجود در جامعه در رابطه با کار و کارآفرینی، نیاز به روش کار اثر بخش را ضروری می‌سازد. از این رو پژوهش‌های متعدد در این بخش‌ها کاستی‌های موجود را مشخص نموده و موجب برطرف شدن آن می‌شود. کارآفرینان، رهبران واقعی دنیای کارند و به جای سخن صرف، عمل می‌کنند و نظرات و ایده‌های خود را واقعیت می‌بخشند (زاهدی، ۱۳۸۶). بنابراین نوع روش کار مناسب با توانایی افراد با ناتوانایی جسمی - حرکتی و مناسب با تحولات ایجاد شده در جامعه به طوری که به دلخواه فرد در دسترس باشد و یافتن انسان‌های خلاق، آموزش نیروهای با استعداد، حمایت از افراد با انگیزه و نوآور و دارای اعتماد به نفس به ویژه در افرادی با ناتوانی جسمی - حرکتی و تشویق و ترغیب آنان به انجام مسئولیت‌ها و ایجاد خود اشتغالی و کارآفرینی، از مهم‌ترین مواردی هستند که ضرورت دارد به رابطه‌ی مسئله‌ی مهم بین روش کار مجازی و روحیه‌ی کارآفرینی اشاره داشت.

افراد با ناتوانایی جسمی و حرکتی: فرد با ناتوانایی

1. Liyang
2. Perlman
3. Tedlow & Taylor
4. Robinson

5. Comprehensive legal support for the handicapped

فرد کار آفرین. وی می گوید، کار آفرینی کاربرد مفاهیم تکنیک‌های مدیریت است. استانداردهای محصول، به-کارگیری ابزارها و فرآیندهای طراحی و بنا نهادن کار بر پایه‌ی آموزش و تحلیل کار است. کار آفرینی فرایندی است که فرد کار آفرین با خلق ایده‌های نو و ابتکارات جدید و درک پارادایم‌ها و استفاده از آن در مقطع استقرار با بسیج منابع و بهره‌گیری از فرصت‌های طلایی و با پذیرش خطر و ریسک، به ایجاد و توسعه‌ی کسب و کار و تأسیس مؤسسات و شرکت‌های جدید و رشد یابنده اقدام می‌کند. در دایره‌ی المعارف بریتانیا کار آفرینی چنین تعریف شده است: «شخصی که کسب و کار و یا مؤسس‌های اقتصادی را سازمان‌دهی و مدیریت کند و خطرات ناشی از عمل خویش را می‌پذیرد. کار آفرینی از مفاهیم جدید است که در حوزه‌ی علم اقتصاد، مدیریت، جامعه‌شناسی و روان‌شناسی اجتماعی و... به تازگی وارد شده است ولی از مفاهیم روبه‌گسترش می‌باشد. برای پایان بخشیدن به بحث نظری، کار آفرینی را از دیدگاه ژوزف شومپتر^۲ اقتصاددان مشهور اتریشی تعریف می‌کنیم که از جامعیت کافی برخوردار است. شومپتر در سال ۱۹۳۴ کار آفرینی را نیروی محرکه اصلی در توسعه اقتصادی و موتور توسعه می‌نامد و نقش کار آفرین را نوآوری با ایجاد ترکیب تازه‌ای از مواد عنوان می‌کند. شومپتر مشخصه‌ی اصلی کار آفرین را نوآوری می‌داند و به تعبیری کار یک کار آفرین را «تخریب خلاق» نام می‌گذارد و تعادل پویا را در یک اقتصاد سالم از طریق نوآوری و کار آفرینی قابل دستیابی قلمداد می‌کند. الگوی کار آفرین به دهه‌ی ۱۹۳۰ باز می‌گردد که برای نخستین مرتبه، شومپتر تلاش کرد تا رابطه‌ای میان کار آفرینان و نوآوران را بیابد و کار آفرین را به عنوان نوآور مطرح نماید. او معتقد بود که نوآوری و خلاقیت نقش زیادی در

دارند، سعی می‌کنند افراد معلول جذب بازار کار شوند (علوی، ۱۳۸۲).

کار آفرینی تنها به معنای راه اندازی یک کسب و کار جدید و کوچک نیست، بلکه به منزله خلق ارزش، ایجاد بازار جدید و ارائه‌ی محصولات یا خدمات جدید به مشتریان جدید است

مشکلات اشتغال ناتوانی جسمی - حرکتی: نرخ اشتغال در بین ناتوانی جسمی - حرکتی بسیار کمتر از افراد عادی است و بیکاری در بین افراد با ناتوانی جسمی - حرکتی بیش از افراد عادی است، بنابراین آنان در به دست آوردن شغل با مشکلاتی مواجه هستند و به کمک‌های بیشتری برای غلبه بر این مشکلات نیاز دارند. برخی از مشکلات اشتغال افراد با ناتوانی جسمی و حرکتی شامل ناآگاهی یا کم‌اطلاعی کارفرمایان از توانایی‌های آنان، مشکلات رفت و برگشت به محیط‌های شغلی، تبعیض در استخدام و اشتغال، باورهای نادرست درباره‌ی اشتغال این قشر از افراد جامعه و نیاز به سرمایه‌گذاری زیاد برای راه‌اندازی دوره‌های آموزش آنان می‌باشد (ابراهیمی مهر، ۱۳۸۷).

کار آفرینی و کار آفرین: واژه‌ی کار آفرینی بیش از دو قرن نیست که در ادبیات مدیریت و اقتصاد وارد شده و مانند سایر واژه‌ها تغییرات زیادی را به خود گرفته و از رشد تکاملی برخوردار بوده است. ولی هنوز توافق عمومی درباره‌ی کار آفرینی در سطوح بین‌الملل وجود ندارد. البته استنباط رایج و اشتباه از واژه‌ی کار آفرینی این است که کار آفرین کسی است که ایجاد شغل می‌کند اما چنین نیست. دراکر^۱ (۲۰۰۷) می‌گوید، کار آفرینی یک رفتار است نه یک صفت ویژه در شخصیت

2. Joseph Schumpeter

1. Drucker

توجه نمود (باربوسا^۳ و همکاران، ۲۰۱۰). کاربلسکی و والستد^۴ (۲۰۰۹) هم چنین معتقدند که این آموزش‌ها باید از دبیرستان شروع شود تا جوانان مسیر شغلی مناسب خود را انتخاب کنند (مرادی، ۱۳۸۳). براون^۵ در سال ۲۰۰۳ کارآفرینی برای جوانان را سرمایه‌گذاری برای آینده می‌داند که تجربیات مثبتی را به آنان معرفی می‌کند تا در آینده بتوانند تصمیمات مناسب‌تری درباره اشتغال خود اتخاذ کنند. بنابراین می‌توان رفتار کارآفرینانه را همانند سایر رفتارهای انسانی دارای خاستگاه فطری و محیطی دانست. امروزه گرایش به پرورش کارآفرینی نسبت به فطری بودن آن بیشتر مورد توجه قرار گرفته است و فرض بر این است که ویژگی‌ها و مهارت‌های کارآفرینی را می‌توان در افراد ایجاد و تقویت نمود (کلانتیری و همکاران، ۱۳۸۳). در یک تعریف ساده، کارآفرینی فرایندی نظام‌مند، آگاهانه و هدف‌گرا می‌باشد که طی آن افراد غیر کارآفرین ولی دارای توان بالقوه به صورتی خلاق تربیت می‌گردند. در واقع، کارآفرینی فعالیتی است که از آن برای انتقال دانش و اطلاعات مورد نیاز جهت کارآفرینی استفاده می‌شود که افزایش بهبود توسعه نگرش‌ها، مهارت‌ها و توانایی‌های افراد غیر کارآفرین را در پی خواهد داشت و هدف از کارآفرینی تربیت و پرورش افرادی خلاق و نوآور است. این قبیل دوره‌ها به دنبال استفاده از فرصت‌های مناسب فراهم شده، مخاطره-پذیری، تمایل به حل مشکلات، بهبود نگرش و گرایش‌های افراد می‌باشد (ذبیحی و مقدسی، ۱۳۸۵).

روش مجازی (روش مبتنی بر وب): بهره‌گیری از سیستم‌های الکترونیکی مثل کامپیوتر، اینترنت، دیسک‌های چندرسانه‌ای، نشریه‌های الکترونیکی و خبرنامه‌های مجازی و ... که با هدف کاستن از رفت و آمدها و صرفه-

توسعه‌ی اقتصادی دارد زیرا کارآفرینان مولد نوآوری‌ها هستند. کارآفرین به عنوان نوآور، زیربنای الگوی کارآفرین را تشکیل می‌دهد که در آن نقش کارآفرین در فرآیند نوآوری پررنگ شده است. بر اساس این الگو، تنها فردی که یک شرکت جدید را بر مبنای یک ایده‌ی جدید بنا می‌کند، می‌تواند کارآفرین نامیده شود. کارآفرینی عملی خلاقانه و یک نوع نوآوری است. کارآفرینی درباره‌ی خلق چیزی است که قبلاً وجود نداشته است. این امر برای فرد و جامعه، ارزش آفرینی به دنبال دارد و بر مبنای درک و استفاده از یک فرصت است. کارآفرینی یک مفهوم گسترده است که طیف وسیعی از فعالیت‌ها را از تولد یک ایده‌ی ناب تا نوآوری و ایجاد حرفه‌ی جدید برای فرد را در بر دارد. پارتسون^۱ (۱۹۹۸) فرآیند کارآفرینی را به عنوان رفتار مدیریتی که دائماً از فرصت‌ها برای دستیابی به نتایج مافوق ظرفیت‌های افراد بهره‌برداری می‌کند، تعریف می‌نماید. بولی^۲، ۱۹۸۹ علاوه بر عدم قطعیت و توانایی تحمل ابهام که برای موفقیت در تأسیس شرکت‌های نو پا ضروری می‌باشد، ویژگی‌های دیگر مانند: خلاقیت، تطبیق‌پذیری، مهارت‌های مدیری و سازمانی توانایی تصمیم‌گیری و سابقه فرهنگی و آموزشی را پیش شرط-های موفقیت در کارآفرینی می‌داند. (احمدپورآریانی، ۱۳۸۶). برخی از پژوهشگران معتقدند که به کارآفرینی باید به عنوان یک "رفتار" نگریست نه این که چه کسی کارآفرین است. در واقع این گروه از پژوهشگران که طرفداران نظریه‌ی رفتاری هستند؛ معتقدند که در زمینه‌ی آموزش کارآفرینی، ویژگی‌های کارآفرینی بسیار کم اهمیت‌تر از مهارت‌ها و رفتار کارآفرینانه هستند. لذا در جریان آموزش کارآفرینی باید به مهارت‌های کارآفرینانه

3. Barbosa

4. Gass, Karilski & Elsted

5. Brown

1. Partson

2. Bewley

طراحی محصول و ارائه‌ی خدمات و به کارگیری فرایند، عامل اساسی رسیدن به مزیت‌های رقابتی پایدار و مهم-ترین نقش را بر روی "کارآفرینی الکترونیکی" دارد. استقرار یک سیستم مبتنی بر فن آوری و نوآوری مهم‌ترین محرک موفقیت در فضای اینترنتی و مهم‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌ی مزیت رقابتی است. لذا قابلیت‌های پویا کاربرد عمده‌ای برای "کارآفرینی الکترونیکی" دارد. یکی از عوامل و پارامترهای اساسی توسعه یافتگی هر جامعه، نیروی انسانی است که در بخش‌های مختلف صنعت، کشاورزی و خدمت شاغل می‌باشند. در حال حاضر کشورهای توسعه یافته با درک اهمیت این ابزار رو به گسترش و ظرفیت‌های بی‌شمار آن در توسعه کارآفرینی و افزایش اشتغال، بودجه‌هایی معادل دو تا چهار درصد تولید ناخالص داخلی خود را صرف امور پژوهش و توسعه در فن آوری‌های نوین می‌کنند. نتیجه‌ی این توجه به فن آوری‌های نوین، افزایش اشتغال، ایجاد تعادل اقتصادی در جامعه، رشد رقابت‌پذیری محصولات و کالاها و در نهایت توانایی شکل‌دهی به ساختارهای کلان اقتصادی جهان است (جیمز^۴، ۱۹۹۸). کارآفرینی الکترونیکی کلیه‌ی ابزارها و روش‌های فن آوری اطلاعات و ارتباطات را (اعم از سخت‌افزار و نرم‌افزار) را به خدمت می‌گیرد تا شکل و فرایند نوینی را در دنیای ICT و در آن از ابزارهای جدید تکنولوژیک نظیر اینترنت و فرهنگ و تجارت و آموزش جهانی پدید آورد. جهت سازماندهی برای کارآفرینی الکترونیکی، شناسایی مولفه‌های مهم و ارائه‌ی الگو، عامل مهمی برای استقرار کارآفرینی الکترونیکی می‌باشد و پس از آن پروژه‌ی توسعه‌ی کارآفرینی مطرح می‌شود. این سازماندهی نیازمند ایجاد توازن و تعادلی بین ساختار سازمانی، فرهنگ، استراتژی شکوفایی انرژی و توانمندی‌های خلاقانه‌ی افراد، فن-

جویی در وقت و هزینه و در ضمن یادگیری بهتر و آسان-تر صورت می‌گیرد (فیض، ۱۳۹۰). عسگرپور و همکاران (منتظر، ۱۳۸۱)، به نقل از سباستین^۱ و جی کروس^۲ تعاریف و ویژگی‌های زیر را برای این روش ارائه کرده‌اند. روش مبتنی بر وب با این برتری است که توسط اینترنت میسر می‌شود و کاربر می‌تواند در هر کجا و هر زمان در دسترس باشد. این روش وسیله‌ای است که می‌تواند با حذف مشکلات دسترسی به امکانات فیزیکی پرهزینه و دسترسی به مشتریان و...، نقش بسیار مهمی در افزایش روزافزون دانش کاری انسان‌ها داشته باشد و موجب توسعه‌ی یک کشور شود (رزازی و کشفی، ۱۳۸۳). در یک محیط الکترونیکی افراد می‌توانند دانش خود را باهم به اشتراک بگذارند و کارها و فعالیت‌های خود را در خانه انجام دهند و کار فرما و کارگر می‌توانند بدون نیاز به کاغذ اطلاعات خود را به اشتراک بگذارند (بهشتی، ۱۳۸۳).

کارآفرینی الکترونیکی^۳: جهانی شدن، انقلاب فن-آوری اطلاعات، کاهش هزینه‌های مخابراتی و ظهور پدیده‌های جهان گستر، موجب ورود رایانه‌های پر قدرت شخصی به منازل و دفاتر کار افراد شد. به تدریج نیاز زندگی و تجارت، افراد جامعه را در سراسر جهان به هم پیوند داده و مرزهای جغرافیایی را پشت سر گذاشت. چرخش سریع اطلاعات و سرمایه بین کشورها و افراد جامعه به روند جهانی شدن سرعت بخشیده و این امر نیز تاثیر بسزایی بر وضعیت اشتغال داشته است (زمانی، ۱۳۸۶). کارآفرینی سنتی با توجه به رقابت فشرده پاسخگوی نیازها نیست و مسلماً به منظور بهبود متغیرهایی از قبیل کارایی، کیفیت، پاسخگویی به مشتریان و سرعت نیاز به مدل‌های جدیدی است. در نتیجه فن آوری در

1. Spastyn
2. Jay Cros
3. E-Entrepreneurs

4. James

کارآفرینی بر اساس مقیاس لیکرت^۲ به عنوان ابراز جمع- آوری اطلاعات تنظیم شده و از روایی صوری استفاده شده بود. این پرسشنامه از دو قسمت روش کار (مجازی) و روحیه‌ی کارآفرینی، به تناسب فرضیه‌ها، تشکیل شده بود، لذا نسخه‌ای از پرسشنامه در امر کارآفرینی به تعدادی از صاحب نظران، مدیران شاغل در مراکز فنی حرفه‌ای سازمان بهزیستی و کار و دانش در سازمان آموزش و پرورش استثنایی استان مرکزی داده شد و نظر آن‌ها پیرامون آن مورد بررسی قرار گرفت و سپس نواقص برطرف گردید. در پرسشنامه‌ی کارآفرینی از چهار گزینه: خیلی زیاد، زیاد، متوسط و کم به منظور وقوع و مشاهده‌ی رفتاری خاص استفاده شده است. جهت تعیین پایایی از ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردیده است که ضریب پایایی پرسشنامه برابر با ۰/۸۷ به دست آمد. بالاخره پس از اطمینان از اعتبار پرسشنامه، جامعه‌ی آماری مورد نیاز که شامل افراد دارای ناتوانایی جسمی - حرکتی استان مرکزی بودند، مشخص گردید و سپس پرسشنامه را در بین افراد نمونه توزیع و پس از پاسخگویی آنان به سؤالات پرسشنامه، جمع‌آوری گردید.

یافته‌های پژوهش:

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از دو روش آمار توصیفی (فراوانی، درصد و فراوانی تجمعی و...) و استنباطی (همبستگی اسپیرمن، پیرسون، رگرسیون) استفاده شده است.

جدول ۱- فراوانی پاسخگویان به تفکیک جنسیت

فراوانی	درصد	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی	
۵	۱۰,۰	۱۰,۰	۱۰,۰	زن
۴۵	۹۰,۰	۹۰,۰	۱۰۰,۰	مرد
۵۰	۱۰۰,۰	۱۰۰,۰		جمع

2. Likert

آوری و کنترل نتایج در راستای برآوردن نیازمندی‌های بازار و مشتریان طبق برنامه زمان‌بندی می‌باشد (شاه حسینی، ۱۳۸۷). بر همین اساس هدف از این پژوهش، بررسی روش مجازی (مبتنی بر وب) به عنوان رویکرد نوین کار و رابطه‌ی آن بر روحیه‌ی کارآفرینی در بین افراد با ناتوانایی جسمی حرکتی بوده است و بر این اساس فرضیه‌های زیر مطرح می‌گردد.

- بین جنسیت و روحیه کارآفرینی تفاوت معنادار وجود دارد.

- بین سن و روحیه کارآفرینی تفاوت معنادار وجود دارد.

- بین پذیرش ریسک و روحیه کارآفرینی تفاوت معنادار وجود دارد.

- بین روش کار به شیوه‌ی مجازی و افزایش روحیه‌ی کارآفرینی تفاوت معنادار وجود دارد.

روش:

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری

روش پژوهش حاضر با توجه به ماهیت موضوع و هدف مورد نظر توصیفی و از نوع همبستگی بوده و در آن با توجه به هدف پژوهش به بررسی رابطه‌ی بین متغیر پیش‌بین (روش مجازی) و متغیر ملاک (روحیه‌ی کارآفرینی) پرداخته شده است. جامعه‌ی آماری آن شامل تمام افراد با ناتوانایی جسمی و حرکتی استان مرکزی بوده که برای انتخاب آن، حجم نمونه‌ی ۵۰ نفری به گونه‌ای کاملاً تصادفی به روش نمونه‌گیری ساده بدون جایگزین انتخاب^۱ شدند.

ابزار پژوهش:

در این پژوهش ابتدا یک پرسشنامه محقق ساخته روحیه

1. Simple random without replacement

جدول ۴- همبستگی پیرسون بین سن و کارآفرینی

کارآفرینی	سن		
۱۴۲,	۱,۰۰۰	ضریب همبستگی	سن
۰۲۴,	۰	معناداری دو دامنه	
۵۰	۵۰	تعداد	کارآفرینی
۱,۰۰۰	۱۴۲,	ضریب همبستگی	
۰	۰۲۴,	معناداری دو دامنه	
۵۰	۵۰	تعداد	

جدول شماره ۴ بیانگر آن است که چون $\text{sig} < 0/5$ می باشد پس فرضیه ی دوم مبنی بر وجود ارتباط دار بین سن و کارآفرینی تأیید می شود و بیشترین کارآفرینی بین سن ۱۸ تا ۳۵ (۹۲ درصد) می باشد. یعنی هرچه سن افزایش یابد به همان میزان از کارآفرینی افراد کاسته می شود. به منظور تعیین نقش و تأثیر متغیرهای مستقل بر تغییرهای متغیر وابسته و تأثیر و تأثر متغیرهای مستقل بر یکدیگر از تحلیل چندمتغیری و معادلات رگرسیون استفاده شده است.

جدول ۵ - معادله رگرسیون متغیر وابسته: روحیه کارآفرینی

متغیر	ضریب بتا (Beta)[57]	ضریب چندگانه R2[58]
رقابت پذیری	۰/۲۹	۰/۱۸
خطر پذیری	۰/۳۲	۰/۱۵
اجتناب از خطر	۰/۲۷	۰/۱۴
خلاقیت	۰/۲۶	۰/۰۸
معاملات و اعمال خطرناک	-۰/۲۹	۰/۰۸
کل ضرایب بتا و چندگانه	۱/۸۵	۰/۶۳

جدول شماره ۵ حاکی از این است که رقابت پذیری، پذیرش خطر و اجتناب از خطر، به ترتیب ۰/۱۸، ۰/۱۵، ۰/۱۴ بیشترین تأثیرات بر روحیه ی کارآفرینی هنرجویان

جدول شماره ی ۱ بیانگر آن است که از مجموع ۵۰ پاسخگو تعداد ۴۵ نفر (۹۰ درصد) مرد و تعداد ۵ نفر (۱۰ درصد) زن بوده اند.

جدول ۲- فراوانی پاسخگویان بر حسب سن

فراوانی	درصد فراوانی	درصد	فراوانی تجمعی
۱۸-۲۵	۲۸	۵۶,۰	۵۶,۰
۲۵-۳۵	۱۹	۳۶,۰	۹۲,۰
۳۵-۵۵	۳	۶,۰	۹۸,۰
جمع	۵۰	۱۰۰,۰	۱۰۰,۰

جدول شماره ی ۲، بیانگر آن است که از مجموع ۵۰ پاسخگو ۲۸ نفر (۵۶ درصد) بین سنین ۱۸ تا ۲۵، ۱۹ نفر (۳۶ درصد) بین سنین ۲۵ تا ۳۵، ۳ نفر (۶ درصد) بین سنین ۳۵ تا ۵۵ و بیشترین درصد پاسخ-گویان در بین سنین ۱۸ تا ۲۵ سالگی قرار دارد.

جدول ۳- همبستگی پیرسون بین جنس و کارآفرینی

کارآفرینی	جنس		
۱۰۱-	۱,۰۰۰	ضریب همبستگی	جنس
۴۸۷,	۰	معناداری دو دامنه	
۵۰	۵۰	تعداد	کارآفرینی
۱,۰۰۰	-۱۰۱-	ضریب همبستگی	
۰	۴۸۷,	معناداری دو دامنه	
۵۰	۵۰	تعداد	

جدول (شماره ۳) بیانگر آن است که چون $\text{sig} > 0/5$ می باشد پس فرضیه ی اول مبنی بر وجود ارتباط معنی دار بین جنس و کارآفرینی رد می شود. یعنی نوع جنسیت در کارآفرین بودن تأثیری نداشته است.

استراتژی‌ها استقبال می‌کنند و در عوض از انجام معاملات و اعمال خطرناک می‌پرهیزند و گاهی از خطر هم اجتناب می‌ورزند و استراتژی خاصی جز کناره‌گیری، به کار نمی‌برند. در نهایت برای تعیین رابطه روش کار (مجازی) با روحیه‌ی کارآفرینی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. ضریب همبستگی میان این دو $r=0/55$ و سطح معنادار آن $0/002$ است. از ضریب همبستگی به دست آمده چنین استنباط می‌شود که روش کار مجازی با روحیه کارآفرینی در یک جهت حرکت می‌کنند. بدین معنی که هر چه روش کار مطلوب‌تر درک شود میزان روحیه کارآفرینی افزایش می‌یابد.

بحث و نتیجه‌گیری:

برای شروع کارآفرینی انواع ترس به سراغ فرد می‌آید چنانچه روحیه کارآفرینی وجود نداشته باشد، در اولین شکست، کار زمین گذاشته می‌شود (سعیدی کیا، ۱۳۸۴). پس در این پژوهش، براساس مرور ادبیات پژوهش در زمینه فوق، شش شاخص شناسایی شده است، باید گفت آن‌چه که این پژوهش را نسبت به مطالعات پیشین متفاوت می‌کند تعیین اولویت نسبی هر یک از شاخص‌های شش-گانه‌ی شناسایی شده می‌باشد که در بین این شاخص‌ها، خطر اجتماعی از سوی کارآفرین نیاز به مدیریت برنامه‌ریزی شده دارد. هرچه سن افراد جوان‌تر و رقابت بیشتر باشد، گرایش به کارآفرینی نیز بیشتر می‌شود. راهبردهای پذیرش خطر، رقابت‌پذیری، اجتناب از خطر، بیشترین کاربرد را داشته‌اند چهار فرضیه داشتیم که در رابطه با فرضیه‌ی اول میان بین جنس و کارآفرینی رابطه‌ای دیده نشد. در زمینه‌ی فرضیه دوم ارتباط معنی دار بین سن و کارآفرینی می‌باشد یعنی هرچه سن افزایش یافته به همان میزان از کارآفرینی افراد کاسته می‌شود. همچنین در فرضیه‌های سوم تا چهارم دیده شد که بین انجام اعمال خطرناک و روحیه کارآفرینی رابطه معکوس بود و در

را دارا بوده‌اند. یعنی در مجموع ۴۷ درصد از تغییرهای متغیر وابسته را تبیین می‌کنند. سپس متغیرهای خلاقیت و انجام معاملات و اعمال خطرناک قرار دارند که بر روی هم ۱۶ درصد از تغییرهای متغیر وابسته را تبیین می‌کنند. متغیر میزان رقابت‌پذیری با بتای ۲۹ درصد مبین این است که به ازاء یک واحد افزایش در میزان رقابت‌پذیری هنرجو، به مقدار ۲۹ درصد بر واحد سنجش روحیه‌ی کارآفرینی‌اشان افزوده می‌شود و این متغیر به تنهایی می‌تواند ۱۸ درصد از تغییرهای متغیر وابسته را تبیین کند. معادله رگرسیون نشان می‌دهد که به ازای اضافه شدن یک واحد بر پذیرش خطر، ۳۲ واحد میزان روحیه‌ی کارآفرینی هنرجو بالا می‌رود و ۱۵ درصد متغیر کارآفرینی را تبیین می‌کند. به ازای هر واحد اجتناب از خطر، ۲۷ واحد، میزان روحیه‌ی کارآفرینی بالا می‌رود. یعنی هرچه روحیه کارآفرینی بیشتر باشد، اجتناب از خطر، افزایش می‌یابد. هنرجویان وقتی شرایط را مطلوب ببینند، برای بهره‌مند شدن از آن شرایط مطلوب، حاضر به خطر کردن می‌شوند.

کارآفرینی سنتی با توجه به (رقابت فشرده پاسفگوی نیارها نیست و مسلماً به منظور بهبود متغیرهایی از قبیل کارایی، کیفیت، پاسفگویی به مشتریان و سرعت نیاز به مدل‌های جدیدی است

به عبارت ساده‌تر، کارآفرین از انجام معاملات و اعمال خطرناک می‌پرهیزد و به جای آن سعی دارد در امنیت نسبی، به شکل برنامه‌ریزی شده روی به استراتژی‌های دیگر (مانند رقابت یا اجتناب) بیاورد. به همان ترتیب به ازای هر واحدی که بر خلاقیت افزوده شود، ۲۶ واحد روحیه کارآفرینی ارتقاء می‌یابد. به طور خلاصه روحیه‌ی هنرآموزان کارآفرین به ازای هر واحد رقابت، پذیرش و خلاقیت بالا می‌رود و آن‌ها از این

عنوان یک رویکرد نوین می‌تواند یک راهکار مثبت در جهت اشتغال افراد با ناتوانی جسمی - حرکتی باشد، بنابراین پیشنهادات زیر در جهت توسعه‌ی کارآفرینی مجازی به سایر پژوهشگران ارائه می‌شود:

✓ دانشجویان به ویژه دانشجویان در گروه‌های توان‌بخشی و روان‌شناسی افراد استثنایی در رابطه با موضوع کارآفرینی مجازی برای افراد با ناتوانی جسمی و حرکتی پروژه‌های بیشتری را انتخاب کرده و ضمن وارد شدن به جزئیات بحث مذکور، پروژه‌ی کارآفرینی مجازی (مبتنی بر وب) را به صورت تخصصی دنبال کنند.

✓ بررسی سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی دولت جهت تدوین برخی کتب درسی در راستای پرورش استعدادها و نوآوری‌های دانش‌آموزان، سپردن امور مدرسه به خودشان جهت تمرین مسئولیت‌پذیری، حمایت روحی و روانی و تشویق آنان برای استفاده از اینترنت و سیستم وب و افزایش مراکز پرورش خلاقیت برای کودکان و نوجوانان و شرکت دادن کودکان و نوجوانان با ناتوانی جسمی - حرکتی در این مراکز.

✓ بررسی تشکیل اتاق فکر به منظور بررسی جدیدترین راه‌های کارآفرینی مجازی و عملی کردن آن در مراکز ماند سازمان استثنایی و بهزیستی به منظور رفع مشکلات کاری این قشر از جامعه.

✓ از آنجایی که نتایج کسب شده در این پژوهش قابل تعمیم به سایر گروه‌های استثنایی می‌باشد. سایر پژوهشگران می‌توانند در این زمینه پژوهش نمایند.

بقیه موارد متغیرهای مستقل و روحیه کارآفرینی همبستگی مستقیم و مثبت داشته‌اند همچنین با بررسی ضریب همبستگی روش کار و روحیه کارآفرینی مشاهده شد که روش کار مجازی با روحیه کارآفرینی در یک جهت حرکت می‌کنند و این امر مطلوبیت کار روش مجازی را جهت ارتقای روحیه کارآفرینی در هنرجویان با ناتوانی جسمی - حرکتی به اثبات می‌رساند. پس با توجه به موارد فوق می‌توان نتیجه گرفت که یکی از ارکان اساسی موثر در توسعه‌ی اقتصادی و اجتماعی، توسعه‌ی منابع انسانی است که مسئولیت‌تأمین و تربیت آن بر عهده‌ی نظام آموزش و پرورش هر جامعه است.

در شرایط حساس کنونی کشور، فعالیت‌های نظام آموزشی باید با جهت‌گیری خود اشتغالی صورت پذیرد و آموزش‌هایی به افراد ارائه شود که در آنان به جای روحیه‌ی کارجویی، روحیه‌ی کارآفرینی تقویت شود، به گفته‌ی هزار جریبی (۱۳۸۴) در عرصه‌ی نوین رقابتی، جامعه‌ای پیشتاز است که از افرادی برخوردار باشد که خلاق و پویا باشد. پس نظام آموزشی ما ضمن تاکید بر تولید و توسعه‌ی علم و دانش باید زمینه را برای بروز و تقویت خلاقیت و روحیه‌ی کارآفرینی در دانش‌آموزان ایجاد کند.

از آن‌جا که آموزش روش مجازی کارآفرینی مبتنی بر وب و توسعه‌ی آن علاوه بر مراکز فنی حرفه‌ای، کار و دانش سازمان آموزش و پرورش استثنایی و سازمان بهزیستی و سایر کارگاه‌های فنی، تولیدی و اقتصادی به

منابع:

- احمد پورداریانی، محمود (۱۳۸۴). کارآفرینی، تعاریف، نظریات، الگوها، ویرایش و تنظیم: عباس مظاهری و هیبت اله باقری، ناشر: مؤلف با همکاری شرکت پردیس ۵۷
- ابراهیمی مهر، محمدرضا (۱۳۸۷). مشکلات اشتغال معلولان از جنبه‌های متعدد، موسسه کار و تأمین اجتماعی دفتر بین‌المللی کار افروز، غلامعلی (۱۳۸۸). مقدمه‌ای بر روان‌شناسی و آموزش و پرورش کودکان استثنایی، انتشارات افروز داوری، دردانه (۱۳۸۲)، آیا امروز هم می‌توان در ایران کارآفرین بود؟، ویژه‌نامه کارآفرین، شماره ۲۱

- زاهدی، شمس السادات (۱۳۸۶). تحلیل سیستمی از گزینه های تأثیرگذار بر پدیده کارآفرینی سعیدی کیا، مهران (۱۳۸۴). اصول و مبانی کارآفرینی، چاپ اول، تهران، نشر واژه
- شاه حسینی، علی (۱۳۸۳) کارآفرینی. تهران، آئیژ
- علوی، س. ا. (۱۳۸۲). کارآفرینی و رسالت دانشگاه. رهیافت، شماره ۲۹
- فیض، داود (۱۳۹۰). توسعه فرهنگ کارآفرینی از طریق معرفی الگوهای موفق کسب و کار و کارآفرینی در جامعه، دانشگاه سمنان، دانشکده اقتصاد و مدیریت
- کلاتری، صمد. ربانی، رسول و هزار جریبی، جعفر (۱۳۸۳). بررسی میزان کارآفرینی دانش آموختگان در عرصه نشریات و مطبوعات، فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۲۳
- مرادی، منیر. (۱۳۸۳). گذری اجمالی بر سازمان تجارت جهانی و ایران. دانشگاه آزاد اسلامی اراک
- هل، گراهانبل (۲۰۱۰). توان بخشی شغلی معلولان، ترجمه عبدالله شفیع آبادی، (۱۳۸۲). انتشارات جنگل
- هزار جریبی، جعفر (۱۳۸۴). کارآفرینی. پژوهشکده امور اقتصادی.
- Alwi, H. M. Nor, A. Hamzah and H. Alwi. (2009) . *The conditions and level of ICT integration in Malaysian*. Smart Schools, Intl. Journal of Education and Development using Information and Communication Technology
- Allen, M. (2002) . *The corporate university handbook*. New York :Amacom
- Brown, P. J. (2003) . *Entrepreneurial programming: Home Based and micro business Family development and Resource management*.
- Barbosa, S. D. , Gerhardt, M. W. , and Kickul, J. R. (2007) , "*The Role of cognitive Style and Risk Preference on Self-Efficacy and Entrepreneurial Intentions*, Journal of Leadership and Organizational Studies, Vol. 13, No. 4
- Cornwall. J. , Perlman. B, (2003) . *Organizational entrepreneurship*. Richard Irwin
- Drucker, P, (2007) . *The Discipline of Innovation*". Harvard Business Review Maj-june, pp. 1-8
- Jams A. Fitzsimmons & Mona, (1998). *Service management , operations, strategy and information technology, second edition* (1998). MC grow-hill international editions, management and organization series.
- Liyang and Wall, G. (2008). *Ethnic Tourism and Entrepreneurship: Xishuangbanna, Yunnan, China Tourism Geographies*, 10, 4, 522–544
- Sana El Harbia, Alistair R. Andersons. (2010). *Institutions and the shaping of different forms of entrepreneurship*, The firm. Ph. Dissertation Abstract. The State University of New Jersey –Newark
- Taylor, F. W, (2003) . *Principles for Scientific Management*. New York: Norton
- Tedlow, R, (2003) . *New and Improved: The Story of Mass Marketing in America*. New York: Basic Books